

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Шийка Дарина Володимирівна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА
Кредитна політика банку (на прикладі ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»)

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Студента (ки) 4 курсу Д.В. Шийка

групи ФБС-61а

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на

відповідне джерело _____

Д.В. Шийка

Керівник д.е.н., доцент _____

Суми 2020

ЗМІСТ

Вступ	7
1 Кредитна політика банку: сутність та види	9
2 Порядок формування та реалізації кредитної політики банку	13
3 Загальна характеристика діяльності та аналіз фінансового стану ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»	19
4 Аналіз кредитного портфеля ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»	33
5 Оцінка якості кредитної політики ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»	42
Висновки	48
Список використаних джерел	51
Додаток	55

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ, УМОВНИХ ПОЗНАК, ОДИНИЦЬ І ТЕРМІНІВ

- БС – банківська система;
- ВК – власний капітал;
- КА – кредитна активність ;
- КД – кредитна діяльність;
- КПр – кредитний портфель;
- КО – кредитні операції;
- ПВЗ – питома вага заборгованості;
- КР – кредитний ризик;
- КРР – кредитний рівень ризику;
- НЗК – нормативне значення коефіцієнта;
- КП – кредитна політика;
- СК – статутний капітал.

ВСТУП

Несприятливі тенденції, що супроводжують розвиток вітчизняної економіки значно уповільнили розвиток банківського кредитування, що обумовило виявлення сучасних напрямів побудови КП банку, які в свою чергу забезпечать зростання рівня кредитування, спрямованих на підвищення активізації кредитування суб'єктів реального сектору та економічного розвитку БС.

Для реалізації ефективної КД банки створюють свою внутрішню КП. Використання основних засад КП надає право банку формувати такий КПр який сприятиме досягненню цільових орієнтирів функціонування банку: мінімізація ризиків, максимізація прибутковості та виконання встановлених нормативів.

У фаховій літературі значна кількість праць присвячено дослідженню проблем щодо розробки та реалізації КП банку. Серед провідних науковців, які досліджували дану проблему слід виділити: Владичин У. В. [12], Вовчак О. Д. [9], Панова О. Л. [34], Барда Л. В. [35], Вовк В. Я. [10], Хмеленко О. В. [8], Сало І. В. [37], Мироненко М. Ю. [25].

Незважаючи на достатнє дослідження КП та мінімізацію кредитного ризику, ця проблема вимагає подальших досліджень, у нестійких економічних умовах.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів формування та реалізації КП банку, а також обґрунтування рекомендацій спрямованих на підвищення якості КП банку.

Відповідно до поставленої мети визначено наступні завдання:

- дослідити сутність та види КП;
- охарактеризувати порядок формування та реалізації КП банку;
- надати загальну характеристику діяльності та провести аналіз фінансового стану і ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»;
- проаналізувати КПр ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»;
- оцінити рівень якості КП ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» та обґрунтувати заходи на підвищення якості КД банку;

– удосконалення кредитної якості діяльність банку.

Об'єктом дослідження виступають економічні відносини, що виникають в процесі реалізації КП банку.

Предмет дослідження – КП банку.

В процесі написання були використані такі методи як: структурно- логічний аналіз у побудові логіки та структури цієї робота; порівняння (при порівнянні різних методів класифікації кредитної політики); методи аналізу та синтезу (для обґрунтування сутності банківської КП); методи графічного подання даних (відображають результати дослідження щодо економічного становища банку).

Інформаційною базою виконання дипломної роботи стали нормативні та законодавчі акти, що регулюють діяльність банків, праці вітчизняних та зарубіжних науковців з питань формування та реалізації КП, а також аналітична інформація з офіційного веб-сайту НБУ, аудиторські висновки та щорічні фінансові звіти ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК».

1 КРЕДИТНА ПОЛІТИКА БАНКУ: СУТНІСТЬ ТА ВИДИ

На сучасному економічному етапі України зберігається тенденція до зростання ролі банків у фінансовому забезпеченні розвитку реального сектору суб'єктів економічної системи. Ефективне кредитування наразі одне з найважливіших завдань функціонування БС України. Обсяги умови та вартість кредитних ресурсів, що виділяються суб'єктами економічної системи на пряму залежить від КП що реалізується тим чи іншим банком.

Вивчаючи порядок формування та реалізації КП, необхідно в першу чергу розглянути сутність даного поняття.

Дослідження науково-методичних праць вітчизняних та зарубіжних фахівців з питань банківської діяльності засвідчують, що трактування поняття «кредитна політика банку» є і залишається дискусійним. В Додатку А представлено сучасні науково-методичні підходи до трактування досліджуваного поняття.

На основі узагальнення наукових підходів слід зазначити що О. О. Любар [26], О. Джюблюк [18] розглядають КП як сукупність заходів та дій банку спрямованих на формування оптимального.

Наступна група науковців, У. Владич [12], О. Д. Вовчак [9], Г. Панова розглядають КП як стратегію та тактику реалізації КД банку.

На нашу думку найбільш чітко та ґрунтовно розкриває сутність сутності КП у наукових працях Гуцал І. [15] який визначає, що КП виступає невід'ємною частиною загальної політики банку, спрямованої на досягнення своїх стратегічних цілей: надійності, ліквідності та платоспроможності банків; які реалізовані через кредитну допомогу та раціонально пов'язані з організацією кредитних відносин.

Провівши аналіз наукових досліджень слід відмітити, що КП банку визначає завдання та пріоритети КД, ресурси та процедури їх здійснення, а також принципи та порядок організації кредитного процесу, який в свою чергу є

основою для організації кредитної роботи банку відповідно до загальної стратегії його діяльності, а також є необхідною умовою розвитку документальної системи, що регулює процес кредитування. Залежно від основних положень КП формується рівень ризику, який може нести банк в результаті реалізації КД. Слід зазначити, що структурою КП є функціональна цілісність взаємопов'язаних між собою елементів (завдань, цілей, принципів, технологій), взаємодія яких дозволяє знайти найбільш оптимальні стратегії діяльності банку на ринку кредитування.

Узагальнюючи сутність та значення КП банку слід виділити такі основні цілі реалізації КП є:

- максимізація доходів від операцій кредитування в межах ризику та згідно до чинного законодавства;
- затвердження позик на господарські цілі, продуктивні цілі ринку банку;
- надійне та вигідне залучення постійних клієнтів ;
- навчання та розвиток кредитного персоналу;
- створення та обслуговування кредитів.

Дослідивши цілі та завдання КП банку можна зробити висновок що вони виступають основою її створення, формування кредитної політики банку, тісно переплітається з цілями банку та цілями його політики.

При цьому об'єктом є: кредитні відносини[9].

В свою чергу суб'єктами виступають фахівці кредитного відділу банку, аналітики. Крім того, ми повинні врахувати той факт, що кредитна політика як соціальне явище є складним і має свої функції.

При цьому важливість КП полягає у її функціональному призначенні, які можна поєднати у дві групи:

- перша група – основні функції які характерні різним елементам банківської політики (бізнес, стимулювання, контроль);
- друга група - конкретні функції, які відрізняють КП від інших її елементів. Конкретні функції КП характеризуються єдиною, але дуже важливою функцією – функція оптимізація кредитного процесу. Зміст цієї функції

застосовується для досягнення мети кредитної діяльності банку.

КП розроблена так, щоб допускати лише такий характер ризику, який дозволяє забезпечити високоякісні активи, постійний необхідний рівень рентабельності; створення високопрофесійних кадрів, які б забезпечили високу якість КПр банку.

Важливим кроком у вивченні сутності кредитної політики є її виявлення її основних видів. Тому прийнято виділяти наступні три моделі банківської КП: обмежена; поміркована; агресивна.

Слід відмітити, що обмежена модель КП спрямована на: мінімізацію кредитних ризиків; зменшення кількості кредиторів; кредитування лише надійних клієнтів; збільшення витрат на запозичення, зниження строків; жорсткої системи оцінювання кредитоспроможності боржника.

Особливістю поміркованої моделі є зосередження уваги саме на максимізації фінансової стійкості банку.

Агресивна модель має на меті: максимізацію прибутку; швидке розширення обсягів кредитної діяльності; нехтування високим ризиком та часте розширення кредитної заборгованості; значні суми кредиту.

Багатоаспектність КП та широке коло завдань, функцій обумовлює існування на практиці значної кількості видів КП, які можна систематизувати за класифікаційними ознаками, що узагальнено на (рис. 1.1.) У процесі розробки КП банки встановлюють пріоритети у створенні

КПр, враховуючи його диверсифікацію з точки зору визначення оптимальної КП, що дозволяє говорити про такі види, як КП споживчих кредитів, КП щодо іпотечних кредитів, КП надання кредитів малому та середньому бізнесу тощо [15].

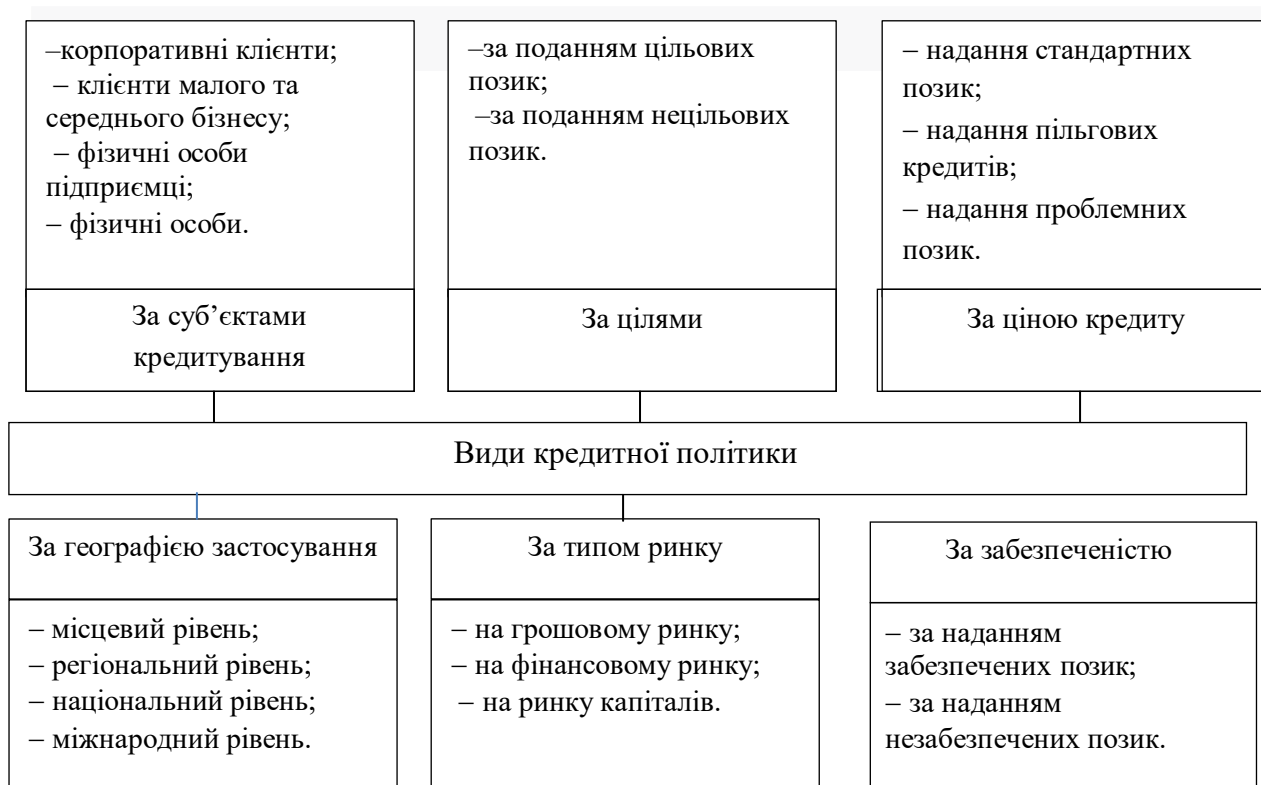

Рисунок 1.1 – Класифікація кредитної політики банку

Необхідність реалізації КП банку полягає у тому, що вона дозволяє раціонально регулювати, управляти та організовувати відносини між банком та його клієнтами з метою залучення коштів на відновлювальній основі та їх інвестицій у кредитам клієнтам банку. Основою вибору моделі та виду КП є стратегія банку щодо збільшення свого капіталу, збільшення доходу або змішана стратегія.

Таким чином, слід відмітити що важливість КП банку є основою для визначення пріоритетів розвитку визначення КД сприяє оптимізації КПр та мінімізації КР.

2 ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

У своїй КД банки співпрацюють з широким колом клієнтів та партнерів. В зв'язку з цим обсяги надання кредитів суб'єктам економічної системи збільшується та застосовується нові кредитні продукти. Дотримання належного рівня КР з поєднанням досягнення максимізації прибутку від проведення КО в умовах динамічного зовнішнього середовища вимагає реалізації банками дієвої КП яка має базуватися на адекватному аналізі поточної ситуації та ефективних напрямів розвитку на майбутнє, а також можливості банку своєчасно реагувати на вплив чинників, що формують ринок кредитних послуг.

Ефективність банківською КД вимагає наявності довгострокового бачення пріоритетів розвитку національної економіки, фінансової системи загалом, і зокрема окремого банку, який розроблятиме певні концепції ефективної роботи. Важливе значення у контексті управління КД виступає розробка та реалізація власної КП банку з урахуванням потенційних можливостей, багатьох ризиків та факторів (внутрішніх та зовнішніх), які впливають на її ефективність та результативність. Саме розуміння середовища, в якому працює банк є основою для розробки відповідної КП [32].

Слід відмітити, що технологія створення КП банку є досить трудомістким та складним процесом, що включає визначення цілей розвитку банку як довгострокового та короткострокового характеру, та цілей КП, зокрема, аналіз зовнішнього середовища, та внутрішнього фінансово- економічного потенціалу банку розробка внутрішньої-нормативної бази банку, що регулюють діяльність банку в сфері надання кредитів.

Узагальнюючи науково-методичні розробки з питань діяльності банку можна виділити наступні етапи формування та реалізації КП банку на рисунку 2.1.

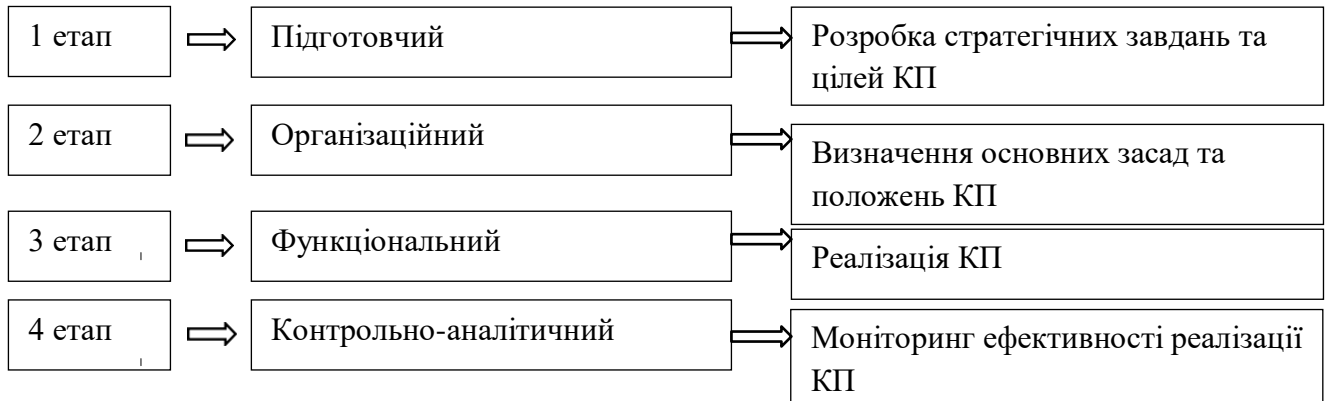

Рисунок 2.1 – Етапи формування та реалізації КП банку

Перший підготовчий етап передбачає визначення основних стратегічних цілей та завдань кредитної діяльності банку. Зазвичай банки обирають збільшення прибутку, ефективне функціонування та стабільний розвиток банку, за допомогою нарощення обсягів та розширення видів банківських послуг.

Визначення основних напрямів стратегічного розвитку банку має враховувати: клієнтська база банку; витрати на доходи банку, пов'язані з кредитуванням; ресурсна база банку.

Після формування цілей діяльності банку, визначаються головні позитивні та негативні фактори, що формуються під впливом зовнішнього оточення. Аналіз зовнішнього середовища та оцінка реакції банку на очікувані зміни здійснюється за допомогою SWOT-аналізу, що дозволяє оцінити можливість нівелювання негативних наслідків динамічних процесів за рахунок існуючих та запланованих ресурсів [5].

Після проведеного аналізу відбувається остаточне окреслення цілей КП банку та варіантів щодо їх досягнення, що є основою для сформування кредитної стратегії. Кредитна стратегія - це деталізований комплекс рішень, що стосуються виконання цілей з врахування можливого впливу зовнішніх чинників опираючись на існуючі на ринку пропозиції конкурентних послуг в сфері кредитування здатності до формування та реалізації ефективного фінансового менеджменту діяльності банку, підтримці прийнятого рівня ризиків і забезпеченні надійності

банку.

На організаційному рівні відбувається визначення основних положень та засад КП банку. На даному етапі відбувається розробка інструкції та правил на основі яких співробітники кредитного комітету банку виконують покладені на них завдання відповідно до затвердженої КП. Слід відмітити, що КП затверджується внутрішнім положенням банку і містить наступні елементи:

- стандарти і параметри, кредитування клієнтів які є основою прийняття рішення на будь-якому етапі кредитування;
- ліміти та повноваження директорів, персон, що визначають стратегічні рішення стосовно кредитування;
- інформаційна база для аудиторів, щоб оцінити якість КД банку. На функціональному рівні триває процес реалізації КП.

Відповідальність за дотримання основних вимог КП в процесі її реалізації покладено на кредитний відділ, який може включати відділи кредитного аналізу та контролю тощо. Слід відмітити, що склад та структура кредитного відділу банку залежить від розміру та конкретних видів діяльності установи.

Останній етап розробки та реалізації КП передбачає проведення моніторингу ефективності впровадження КП банку, що передбачає визначення факторів, які впливають на результативність КП, оцінка рівня відхилення від фактичних результатів кредитної діяльності від запланованих значень, з метою своєчасного прийняття ефективних управлінських рішень [13].

Крім того, при розробці та реалізації КП банки повинні дотримуватися основних принципів, серед яких слід виділити сукупність принципів загального та специфічного характеру(рис. 2.2).

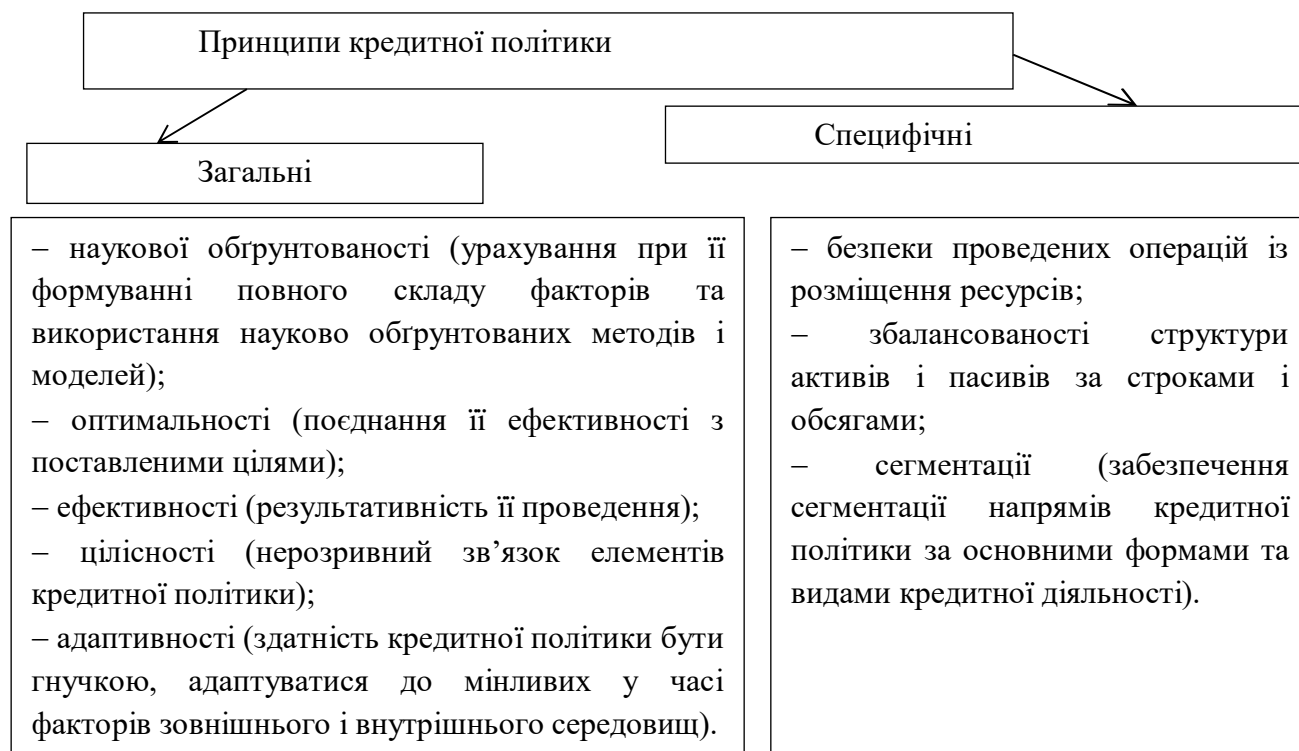

Рисунок 2.2 – Принципи формування КП

При цьому слід зазначити, що формування та реалізація КП банку здійснюється під впливом системи зовнішніх та внутрішніх факторів(рис. 2.3).

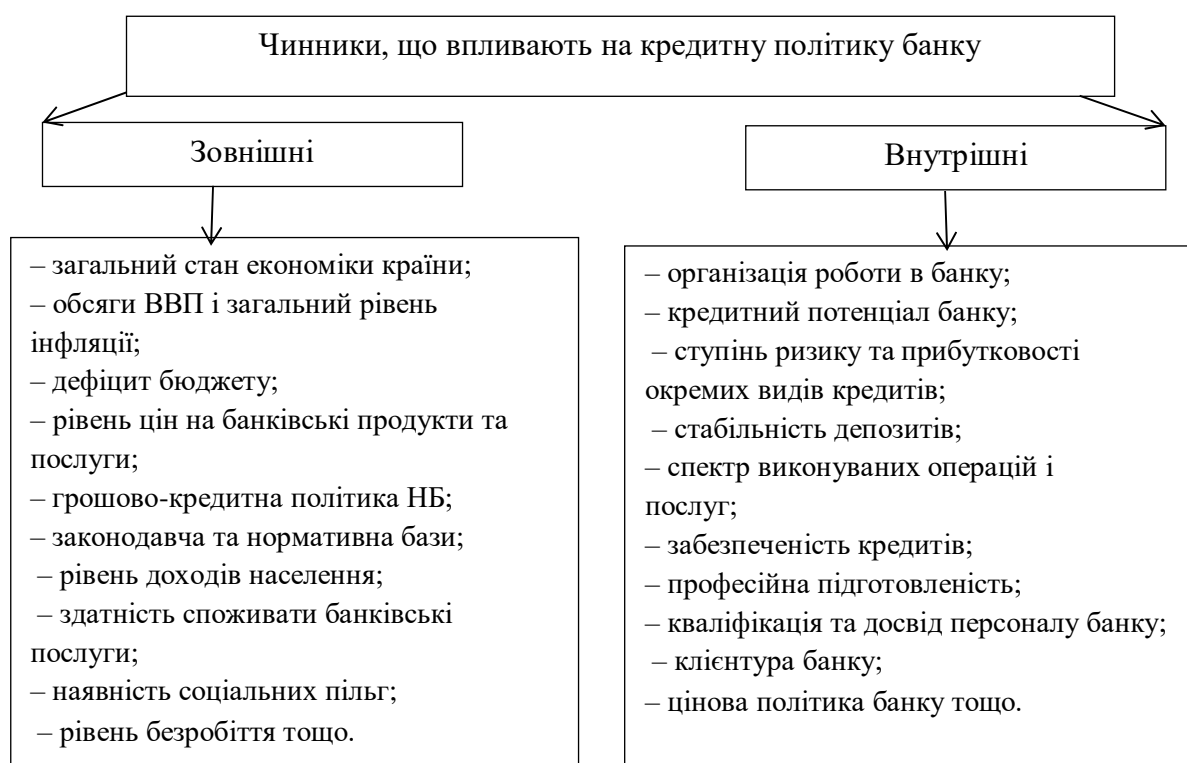

Рисунок 2.3 – Чинники, що впливають на КП.

До зовнішніх факторів належать обставини або умови, які існують або відбуваються незалежно від волі людини і не піддаються впливу. До таких факторів належать загальноекономічні умови функціонування банківської системи. Зовнішнє середовище банків інтегроване та складається з глобального, макро- та мезорівня, кожен із яких створює власну систему цілей та факторів, що прямо чи опосередковано впливають і визначають діяльність банків на прями формування його КП.

Внутрішні фактори включають сукупність факторів індивідуального впливу і піддаються усуненню і мінімізації. До даної групи факторів можна віднести особливості умов реалізації кредитної політики окремого банку.

Важливе значення під час формування та реалізації КП банку відіграє інформаційне, організаційне та нормативне забезпечення.

Організаційне забезпечення КП передбачає визначення розподіл набору методів і прийомів відповідного поєднання елементів підсистеми управління (підрозділ управління) з внутрішніми чинниками, що впливають на формування КП в просторі та в часі, тобто організація КП банку повинна забезпечувати вироблення найбільш відповідних умов для досягнення цілей КП банку протягом певного періоду часу.

Інформаційне забезпечення включає дві групи каналів отримання інформації внутрішніх та зовнішніх. Зовнішні інформаційні компоненти покликані надати відповідальним органам банку інформацію про стан ринку, стан економіки в цілому. Зовнішня інформаційна база даних збирається шляхом обробки даних про контрагентів, відсоткові ставки, обсяги транзакцій тощо. Внутрішні джерела інформації включають внутрішню конфіденційну банківську інформацію, яка включає план сукупності планових документів стратегічного розвитку банку.

Одним із ключових компонентів процесу розробки та впровадження КП є нормативне забезпечення, яке в свою чергу можна поділити на групу зовнішніх нормативних документів та внутрішніх нормативних документів.

Зовнішня нормативна підтримка включає закони, положення, інструкції,

вказівки, листи та інші нормативні акти компетентних органів, які регулюють діяльність банку і здійснюють вплив на визначення основних засад кредитної діяльності банку.

Основою внутрішньої нормативної підтримки є рекомендації, положення, політики, вказівки, стандарти та норми, затверджені банком.

Таким чином слід зазначити формування та реалізація КП банку є складним процесом, який реалізується під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів і потребує належної організаційної, інформаційної та нормативної підтримки. За умови ефективної реалізації КП банку забезпечується розширення клієнтської бази, збільшення обсягу кредитування, підвищення якості КПр, зростання прибутковості та мінімізація КР.

3 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»

ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК », був заснований у 1992 р. і на сьогоднішній день є однією з провідних фінансових установ в Україні, яка входить до топ-

10 банків України (входить до першої групи за рейтингом НБУ). На сьогоднішній день 100% акціонерного капіталу ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» належить державі.

ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» має досить розгалужену мережу і є другим у рейтингу за кількістю відділень, найбільша мережею банкоматів та терміналів серед вітчизняних банків. Так на початок 2019 року налічувалося 7,2 тис. одиниць банкоматів; 13,3 тис. одиниць терміналів; 141 тис. одиниць комерційних POS-терміналів та 2240 відділень). Банк є найбільшим емітентом кредитних карток, на початок 2020 року їх випущено понад 30 мільйонів, що майже в половину більше, ніж всі банки України. Крім того, ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» в своїй структурі має дочірній банк з такою ж назвою в Латвії, а також філії в Італії, Португалії та на Кіпрі.

Приват24 є найбільшим та найпопулярнішим додатком в Україні. Банк також є набувачем електронної платіжної системи LiqPay.

Згідно з дослідженням GfK, у другому кварталі 2019 року 55,3% українців старше 16 років співпрацювали з банком. 46,9% користувачів банківських послуг - фізичні особи, вважають його основним банком.

Клієнтами банку є:

- юридичні особи – 64,7%, з яких майже 45% визнають його основним банком;
- суб'єкти підприємницької діяльності (СПД ФД) на співпрацю припадає 73,8%, а вважають основним банком 65,9%.

ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» надає повний спектр фінансових послуг для бізнесу та фізичних осіб. Метою діяльності ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» є

надання сукупності послуг банківського та фінансового характеру у національній та іноземній валюті та інші види діяльності, передбачені законодавством.

ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» надає фінансові та банківські послуги, перелік яких не суперечить чинному законодавству відповідно до виданих НБУ та органами державного управління ліцензій та дозволів.

Послуги які надаються фізичним особам:

- відкриття та обслуговування поточних рахунків;
- обслуговування операцій з використанням електронних платіжних засобів;
- депозити;
- грошові перекази ;
- операції у відділеннях, платежі;
- кредити;
- інші банківські послуги.

Послуги які надаються юридичним особам:

- РКО;
- кредити;
- платежі ;
- картки (відкриття та обслуговування пластикових платіжних карток);
- депозити ;
- еквайринг;
- документарні операції;
- інкасація;
- інші банківські послуги;

Банк надає не тільки фінансові послуги, а й здійснювати діяльність, пов'язану з:

- 1) інвестиціями;
- 2) випуском власних цінних паперів;

- 3) державними лотереями;
- 4) зберіганням цінностей;
- 5) збором коштів та транспортування грошових цінностей;
- 6) наданням консультаційного, інформаційного характеру послуг в сфері банківського обслуговування.

Аналіз фінансового стану банку передбачає розрахунок та оцінку ряду абсолютних та відносних показників що характеризують ефективність його діяльності. Джерелом інформації для проведення аналізу ПАТ КБ

«ПРИВАТБАНК» виступає фінансова звітність за період 2015-2019 рр.(додаток А) На початковому етапі проаналізуємо динаміку зміни ВК, зобов'язань та активів ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» за період 2015-2019 рр. (рис.3.1).

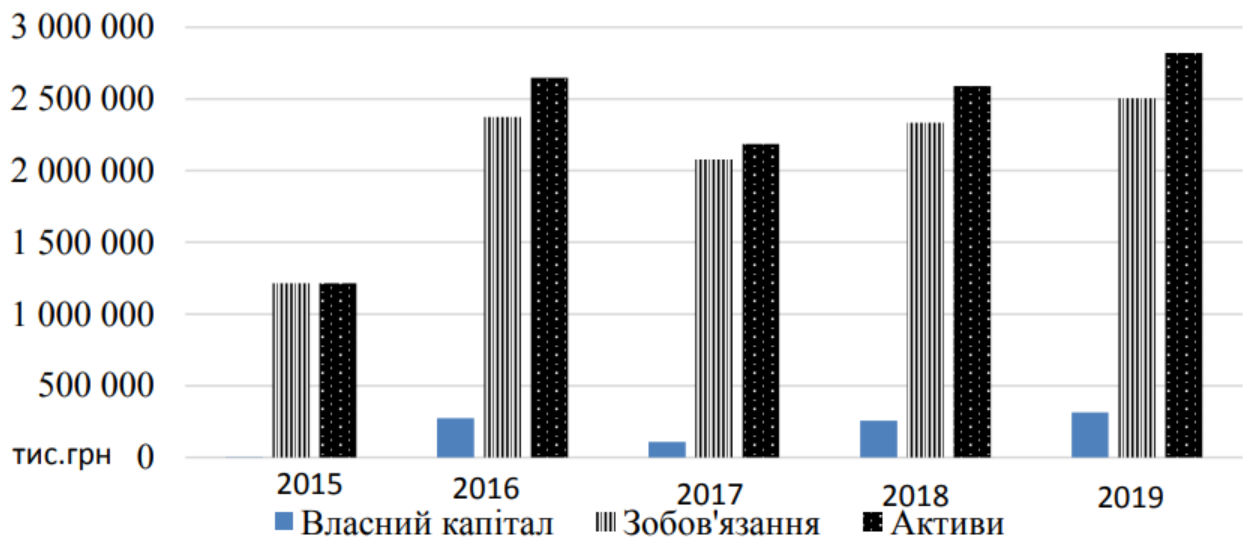

Рисунок 3.1 – Динаміка основних показників діяльності ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» протягом 2014 – 2019 рр.

Аналізуючи зміну основних показників діяльності ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК», слід відмітити, що за підсумками 2019 р. обсяг ВК склав 314622 млн. грн., що на 39750 млн. грн. більше порівняно з результатом 2015 року. Зобов'язання банку збільшилися в порівнянні з 2015 роком на 492197млн. грн. і на кінець 2019 року склали 2595770 млн. грн. Як свідчать наведені на рис.

3.1. дані, активи досліджуваного банку також мають тенденцію до зростання. Так, якщо в 2015 р. обсяг активів банку становив 2648867 млн.грн., то за результатами діяльності 2019 р. обсяг активів банку зріс на 492192 млн. грн. і склав 314059 млн.грн.

З метою виявлення основних факторів, що обумовили зростання ВК ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» проведемо детальний аналіз динаміки його основних елементів за період 2015-2019 рр. (табл.3.1)

Таблиця 3.1 – Динаміка обсягів власного капіталу банку ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» протягом 2015 –2019 рр.

Показник	Рік					Відхилення +/- 2019 до 2015	Темп приросту 2019/ 2015
	2015	2016	2017	2018	2019		
Статутний капітал, млн. грн.	21256	50691	20605	20605	2060597	1844803	90
Емісійні різниці	228	228	226	226	227	-2	-1
Незарєстрований статутний капітал	0	11159	0	10250	0	0	0
Резервні та інші фонди банку	1 4480	16193	62115	62105	62105	54024	87
Резерви переоцінки	18483	112378	203098	123097	95587	96664	79
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	29115	-1642807	- 198995	-198995	-1903894	-172283	87
Усього ВК	274872	108852	256077	314622	314622	39750	106

Як свідчать представлені в таблиці дані протягом аналізованого періоду СК мав тенденцію до зростання, його обсяг в цілому зріс на – на 1879 млн.грн., що у відсотковому значенні становить 370,8%. При цьому слід відмітити, що починаючи з 2017 р. розмір СК є сталим і становить 2060597 млн. грн. Емісійні різниці, тобто, сума коштів, отриманих ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» від первинної емісії власних акцій та інших корпоративних прав над номіналом таких акцій протягом досліджуваного періоду зменшилися на 1 млн. грн., і на кінець 2019 року склали 227 млн.грн., але необхідно зазначити, що вплив даного показника на зміну власного капіталу є несуттєвим, оскільки в структурі власних ресурсів дана

стаття займає лише 0,9%.

Незареєстровані внески до СК в 2016 становили 11159 тис. грн., а в 2019 року вони взагалі були відсутні в структурі ВК. В 2017 році, на нашу думку, в зв'язку з протіканням негативної та кризової політично-економічної ситуації в державі, ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК», з метою зберігання адекватності капіталу банку на відповідному рівні, використав саме незареєстровані внески як фактор збільшення обсягів ВК у розмірі 111,59 млн.грн.

Значення показників за статтями «Резервні та інші фонди» та «Резерви переоцінки» протягом аналізованого періоду зросли. Так якщо, за даними 2015 року резервні та інші фонди становили 1 4480 млн.грн, то за даними 2019 року їх обсяг зріз до 62105 млн.грн. Резерви переоцінки протягом аналізованого періоду зросли на 96664 млн. грн. і на кінець 2019 року склали 95587млн. грн..

Щодо нерозподіленого прибутку (непокритого збитку), то слід зауважити, що лише в 2015 році даний показник мав додатне значення і сума накопичених ресурсів склала 29115 млн.грн. У зв'язку зі збитковою діяльністю протягом 2016-2019 років в складі ВК відмічається нерозподілений збиток, обсяг якого на кінець 2019 року склав 1903894 млн.грн.

Таким чином зростання ВК протягом аналізованого періоду відбулося в наслідок збільшення обсягу СК та резерву переоцінки.

На рисунку 3.2 унаочнено динаміку основних статей активів ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» за період 2015-2019 рр.

На основі представлених на рисунку 3.2 можна зробити висновок, що більшість статей активу ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» мають тенденцію до зниження грошові кошти та їх еквіваленти протягом аналізованого періоду скоротилися на 24%, що в абсолютному вимірі становить 362602 млн.грн., і за даними 2019 року склали 286011 млн.грн.

Обсяг кредитів наданих клієнтам в цілому за аналізований період зменшився на 70%, що в абсолютних показниках становить 1131,263 млн. грн. і на кінець 2019 року склав 291936 млн.грн.

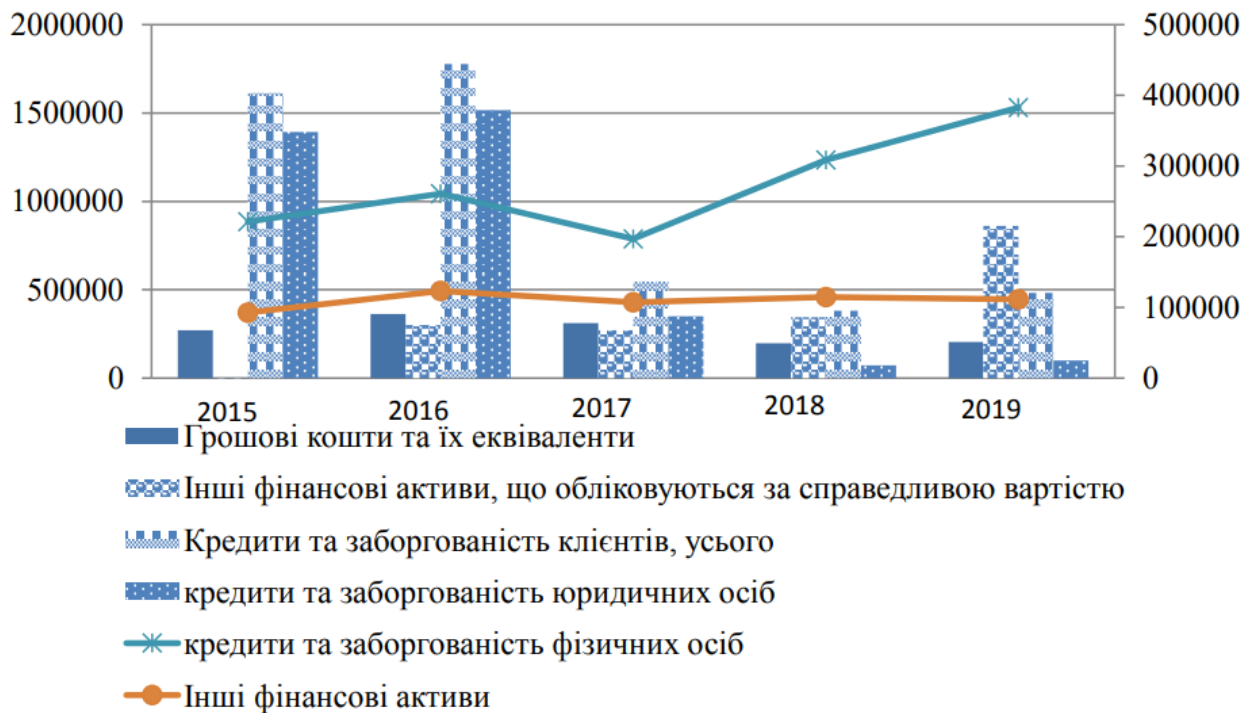

Рисунок 3.2 - Динаміка складових елементів активів ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» банку за період 2015 р. по 2019 р.

Суттєвого зниження зазнали обсяги кредитування і в розрізі суб'єктів: фізичних та юридичних осіб. Обсяги кредитування юридичних осіб з 5648 млн.грн. за даними 2015 року до 2639 млн. грн. на кінець 2019 року. Проте обсяги кредитів та заборгованість фізичних осіб зросли на 20% і в 2019 році становили 65 2422 млн.грн. Інші фінансові активи протягом аналізованого періоду не зазнали суттєвих змін. Таким чином, банківська установа зменшує свою діяльність у сфері надання кредитів клієнтам та розширює аспекти створення інших фінансових активів, які відображаються за справедливою вартістю.

Динаміка надходжень доходів ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» представлена в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Оцінка основних статей доходів та витрат від діяльності АТ КБ «ПРИАТБАНК» протягом 2015– 2019 років, млн.грн.

Стаття	Рік					Відхилення 2019 -2015	Темп приросту,% 2019 до 2015
	2015	2016	2017	2018	2019		
Процентний дохід	32258	230863	230368	309695	338 410	306151	104
Комісійний дохід	60435	10927	14608	19594	245 748	185313	406
Процентні витрати	-2804	-29375	-18373	-14002	-141741	-113695	505
Комісійні витрати	-1717	-22051	-30166	-44019	-63 861	-62144	371
Прибуток від операцій з іноземною	12896	13631	-160	17930	12 270	-626	95
Прибуток від переоцінки іноземної валюти	-2441	0	0	3702	19 327	21768	79
Інші операційні доходи	2 531	2447	21269	15097	13 843	11 312	54
Інший сукупний дохід	6 265	6166	-5327	0	0	-6 265	0
Усього доходів	8 328	-16500	202 872	334912	476353	468025	571

Як свідчать наведені дані протягом аналізованого періоду процентний дохід мав тенденцію до зростання що відсотковому значенні становить 10,4%, а в абсолютному значенні становить 306151 млн. грн. Процентні витрати мали тенденцію до зменшення. Так, у 2019 році їх обсяг становив - 141741 млн.грн., а в порівнянні з 2015 роком менше на 113695 млн. грн., що у відсотковому значенні становить 505%. Слід відмітити, що в 2019 році обсяги комісійних витрат в цілому за аналізований період зросли у відсотковому значенні на 371%, що в абсолютному значенні становить 62144 млн.грн. Комісійний дохід протягом аналізованого періоду мав тенденцію до зростання, так у 2019 році він становив 338410 млн.грн., а в порівнянні з 2015 роком їх обсяги збільшилися на 306151 млн.грн. Результати від операцій з іноземною валютою мали тенденцію до

зниження. Так, за аналізований період їх обсяги у відсотковому значенні зменшились на 95%, в абсолютному значенні становить 626 млн. грн. Результати від переоцінки іноземної валюти в 2019 році становили 19 327 млн. грн., що в порівнянні з 2015 роком більше на 21768 млн.грн. Інші операційні доходи протягом аналізованого періоду мали тенденцію до зростання . На кінець 2015 року вони становили 2531 млн.грн., а у 2019 році вони зросли на 11312 млн.грн., що у відсотковому значенні становить 54%. Інший сукупний дохід за аналізований період 2015- 2019 рр. мав тенденцію до зниження, якщо у 2015 році він становив 6265 млн.грн., то у 2017 році його значення мало від’ємний характер і становило - 5327млн.грн., а у 2018-2019 роках даний показник взагалі був відсутній.

Слід відмітити, що в цілому доходи банку протягом аналізованого періоду зросли, що відсотковому значенні становить 571%, а в абсолютному вимірі – 476353 млн.грн.

Динаміка формування узагальнюючого показника результативності діяльності банку – фінансового результату, представлена на рисунку 3.3

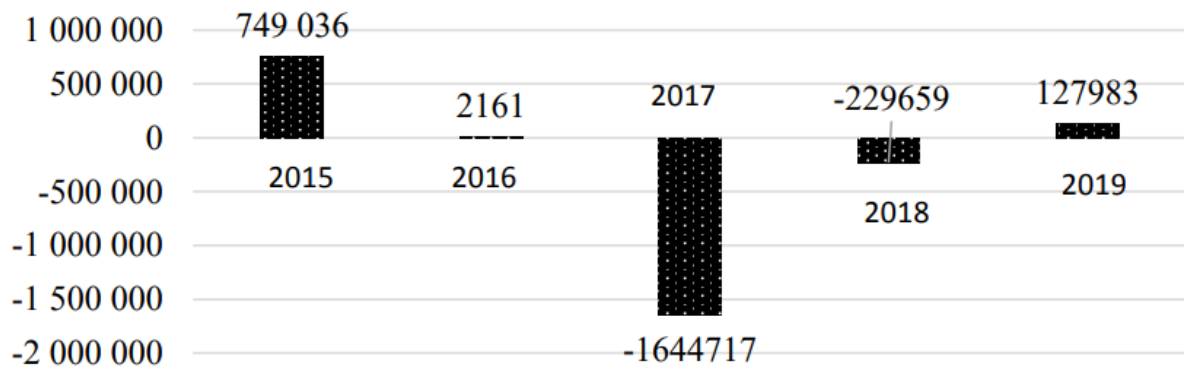

Рисунок 3.3 – Динаміка фінансового результату ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» протягом 2015 -2019 рр, млн.грн.

На рисунку 3.3 наочно видно, що ефективність діяльності досліджуваного банку відновлюється. При цьому слід відмітити що, найвищий рівень прибутку банк отримав у 2015 році у сумі 749036 млн.грн. за період такі роки діяльність банку була збитковою при цьому найбільших збитків банк отримав у 2017 році

16444717 млн.грн.

Важливе значення в процесі оцінки ефективності діяльності банку відіграють фінансові показники які характеризують ефективність формування та використання фінансових ресурсів, а також рівень надійності банківської установи. В таблиці 3.3 представлено результати розрахунку коефіцієнтів, що характеризують ділову активність ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» за період 2015-2019 роки.

Таблиця 3.3 – Динаміка показників ділової активності ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» протягом 2015– 2019 років.

Показник	Рік					Абсолютне відхилення 2019-2015	Темп росту, % 2019 до 2015
	2015	2016	2017	2018	2019		
Коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів	0,673	0,691	0,672	0,822	0,834	0,161	19,043
Коефіцієнт активності залучення міжбанківських кредитів	0,0061	0,0060	0,0097	0,0099	0,0098	0,0037	66,036
Коефіцієнт активності залучення строкових коштів	0,1984	0,1815	0,1976	0,2073	0,2162	0,0178	14,237
Коефіцієнт активності використання залучених коштів у кредитний портфель	1,1509	1,1415	0,9983	0,3023	0,2904	-0,8605	-73,521
Коефіцієнт активності використання строкових коштів у кредитний портфель	0,2286	0,2301	0,2944	0,8339	0,8218	0,5932	262,48

Під час вивчення оцінки діяльності банку, на основі розрахунку показників які характеризують ділову активність можна зробити наступні висновки. Коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів протягом 2015-2019 років зріс на 0,161, та у 2019 році він досяг рівня 0,834, тобто частка залучених коштів у загальній структурі пасивів становить 19,04%. Коефіцієнт активності залучення міжбанківських кредитів протягом 2015-2019 років зріс на 66%, за даними 2019 року частка міжбанківських кредитів у загальній структурі

пасивів 0,98%. Протягом аналізованого періоду також спостерігається зростання і за показником активності залучення строкових депозитів. Так, протягом аналізованого періоду даний критерій в цілому зріс на 14,23%, а частка строкових депозитів в загальній структурі пасивів в 2019 році 21,6%. Що стосується коефіцієнту активності використання залучених і запозичених коштів у КПр то як свідчать наведені дані його значення зменшилось на 73% і як свідчать результатами проведених розрахунків у 2019 році досягло значення 30%, така ситуація свідчить про зниження обсягів КП. За коефіцієнтом активності використання строкових депозитів у КПр протягом досліджуваного періоду спостерігається зростання в цілому на 262%, відповідно значення даного показника в 2019 році склало 83%, що свідчить про розширення депозитної діяльності банку. Зниження спостерігається за показником КА який протягом досліджуваного періоду зменшився на 68,4%, і склав у 2019 року 24,8%.

Отже, на основі проведеного аналізу ділової активності ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» можна зробити висновок, банк розширює свою депозитну діяльність та зменшує обсяги кредитної. Наявність значної частки проблемної заборгованості в КПр свідчить про зростання ризику кредитних операцій та сигналізує про імовірність виникнення проблем із платоспроможністю. Показники ліквідності банку дозволяють визначити результати розрахунку показників ліквідності ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» за період 2015-2019 рр. представлено в таблиці 3.4.

На основі даних узагальнених в таблиці 3.4 даних можна зробити наступні висновки, щодо платоспроможності банку протягом аналізованого періоду. Коефіцієнт миттєвої ліквідності протягом 2015-2019 років мав тенденцію до зменшення на 10,03%. Так у 2019 року можливість банку погашати наявними грошима з коррахунків і каси зобов'язання за всіма депозитами складає 17%. Слід відмітити, що значення даного показника менше за встановлене нормативне значення (20%), тому на нашу думку, в 2019 році в ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» мав певні ознаки щодо неплатоспроможності.

Таблиця 3.4 – Динаміка показників ліквідності ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» протягом 2015 – 2019 років.

Період	2015	2016	2017	2018	2019
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	0,251	0,218	0,252	0,20	0,29
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,119	1,116	1,116	1,125	1,114
Коефіцієнт співвідношення високоліквідних активів до робочих	36,327	34,983	35,284	29,099	39,447
Коефіцієнт співвідношення виданих кредитів до депозитів	1,073	0,998	1,142	1,142	1,114
Коефіцієнт генеральної ліквідності	0,21	0,176	0,198	0,172	0,218
Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань	0,852	0,757	0,836	0,893	0,809

Коефіцієнт загальної ліквідності протягом досліджуваного періоду мав спадну тенденцію в цілому на 0,064, так у 2019 року максимальна можливість банку в погашенні зобов'язань всіма активами становить 106%. Коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів протягом 2015 - 2019 років знизився на 73%. Відповідно у 2019 року видані кредити забезпечені всіма залученими депозитами лише на 30%. Коефіцієнт генеральної ліквідності зобов'язань за період який аналізується знизився на 0,3%, що свідчить про здатність банку у 2019 році погашати зобов'язання високоліквідними активами становила лише 15%.

Таким чином, слід звернути увагу на існування певних проблем банку щодо забезпечення виконання банком фінансових зобов'язань. Рівень надійності банку та стійкості банку оцінюється на основі розрахунку показників надійності, фінансового важеля, участі власного капіталу у формуванні активів, співвідношення статутного і балансового капіталів та мультиплікатора капіталу.(табл.. 3.5)

Таблиця 3.5 – Динаміка показників капітальної стійкості ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» протягом 2014 – 2019 років.

Коефіцієнт	Рік					Абсолютне відхилення, млн.грн 2019-2015	Темп росту, % 2019 до 2015
	2015	2016	2017	2018	2019		
Коефіцієнт надійності	0,16	0,16	0,15	0,02	0,07	-0,09	-43,7
Коефіцієнт фінансового важеля	8,01	8,04	8,64	17,3	16,7	8,69	20,8
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів	0,11	0,12	0,10	0,03	0,06	-0,05	54,5
Співвідношення статутного і балансового капіталів	0,80	0,83	0,77	3,02	4,00	3,20	50
Мультиплікатора капіталу	0,09	0,10	0,08	0,17	0,23	14,2	25,5

Дані представлені в таблиці 3.5 засвідчують, що коефіцієнт надійності в цілому знизився на 56%, а його значення протягом досліджуваного періоду коливався в межах 16% - 7%, при цьому вимога щодо мінімального значення становить 5%. За результатами проведеного розрахунку слід відмітити, що ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» є надійним. Коефіцієнт фінансового важеля протягом 2015-2019 знаходився в межах 8,01 – 16,37, в цілому за весь аналізований період його зростання склало 104%. Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів знаходився в межах 11% - 6%, при цьому загальна зміна показника в сторону зменшення становить 48%. . Відповідно у 2019 році достатність сформованого ВК ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» в активізації та покритті різних ризиків складає 6%, що менше від встановленого нормативного значення критерію – 10%. Співвідношення статутного і балансового капіталів за даними 2019 року в цілому збільшився на 401%, що є наслідком державного відшкодування збитків та фінансування підтримки ефективності діяльності банку. Коефіцієнт мультиплікатора СК протягом 2015-2019 років знаходився в межах від 9% – 23% та в цілому зрус на 160%. Даний показник характеризує рівень та повинен знаходитися в межах від 10 – 15%. Як свідчать результати 2019 року ПАТ КБ

«ПРИВАТБАНК» мав високі потенційні можливості на (23%) покритий СК свої активи.

Протягом досліджуваного періоду з 2015 року по 2019 рік спостерігається збільшення ВК приблизно на 90% – таким чином банк поступово нарощував обсяги ВК.

Коефіцієнт надійності для КБ «Приватбанк» знаходився у межах норми та мав стабільну тенденцію, що вказувало на прибутковість діяльності.

Коефіцієнт фінансового важеля знаходився у межах норми, що характеризувало здатність КБ «Приватбанк» залучати кошти на фінансовому ринку. У 2017 році показник досяг мінімального значення, така сама ситуація була і наприкінці 2016 року, що було пов'язано зі значними збитками, котрі були характерні для багатьох банків у той період, коли політична і економічна ситуація у країні була нестабільною. Але вже у 2019 році показник був позитивним.

За рахунок великої ресурсної бази банк пережив потрясіння у 2016 році не болісно. Взагалі запорукою досі стабільної роботи є резерви і капітал, створені у попередні роки роботи.

4 АНАЛІЗ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Основні положення КП є формуючими факторами КПр ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК». Зазначимо, що виходячи основних статутних цілей ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» здійснює кредитування фізичних, юридичних осіб та підприємств малого та середнього бізнесу.

Аналіз кредитної активності здійснюється на основі визначення питомої ваги кредитів в активах ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» (табл. 4.1)

Як свідчать наведені дані, починаючи з 2018 року КД діяльність зазнала значних змін. Слід відмітити, що до проведення націоналізації АТ КБ «ПРИВАТБАНКУ» кредити займали суттєву питому вагу в загальній структурі

активних операцій досліджуваного банку. 2015 – 74,8% та у 2016 – 73,2%.

Таблиця 4.1 – Аналіз кредитної активності ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» 2015-2019 р.

Показник	Рік				
	2015	2016	2017	2018	2019
Кредити клієнтам, млн. грн.	159173	189314	32612	38335	50140
Активи банку, млн. грн.	212813	258611	179761	253675	278048
Частка кредитів в загальних активах банку	74,8%	73,2%	18,1%	15,1%	18,0%

За аналізований період найбільший обсяг виданих кредитів відмічається у 2015 році – 189314 млн.грн. та у 2016 – 159173 млн.грн. З 2017 року спостерігається суттєве зниження кредитної діяльності, що і призвело до зменшення КП до 32616, тобто на 156698 млн.грн. З жовтня по листопад 2017 року банк реструктурував частину КП в цілому на суму 137,082 млн.грн. до вирахування резерву станом на 31 грудня 2017 року.

Як свідчать дані табл. 4.1, протягом досліджуваного періоду відбувалися коливання деяких показників кредитування ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК». Так, станом на 2017 р. кредити та дебіторська заборгованість становили 191 139 млн. грн., показник знизився у 2018 р. на 5 564 млн. грн, однак у 2019 р. зростання відбулося до 212 795 млн. грн. Найбільшу питому вагу займають кредити фізичним особам – з 60,55% у 2016 р. показник зростає до 90,37% у 2019 р. Також зростає питома вага кредитів підприємствам малого та середнього бізнесу та споживчих кредитів. Натомість найменшу частку займають кредити на придбання автомобіля – 0,66%, і показник питокої ваги має тенденцію до зниження за досліджуваний період.

За якісним складником дані показані в таблиці 4.2 та рисунку 4.1 свідчать що дебіторська заборгованість мала динамічний стан. Кредити для юридичних осіб зросли в порівнянні 2017 – 20639 млн.грн., а в 2019 – 5648 млн.грн. А от, що стосується кредитів фізичних осіб то можемо стверджувати, що вони значно зросли.

Таблиця 4.2 – Аналіз складу та структури кредитів ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» за 2017-2019 рр., млн грн.

Показники	Рік		
	2017	2018	2019
Надано кредитів клієнтам, всього млн. грн., в тому числі:	227924	237181	291936
юридичним особам, млн. грн	2639	3330	5648
фізичним особам, млн. грн.	311652	44066	65242
підприємствам малого та середнього бізнесу, млн. грн.	2494	4210	8251
частка кредитів юридичним особам, %	1,2	1,4	1,9
частка кредитів фізичним особам, %	13,9	18,6	22,3%
частка кредитів підприємствам малого та середнього бізнесу, %	1,1	1,8	2,8
Кредити, що управляються як окремий портфель, млн. грн.	191139	185575	212795
Частка кредитів, що управляються як окремий портфель, %	83,9	78,2%	72,9

Кредити малого та середнього бізнесу, також мали позитивну тенденцію. Дивлячись на питому вагу, то вона с кожним наступним роком збільшувалась.

Кредити фізичних осіб мале тенденцію до збільшення, оскільки , порівнявши 2017 та 2019 їх кількість зросла в 2 рази, дані зображено в таблиці 4.2.

Динаміка обсягів кредитування фізичних осіб в розрізі напрямів представлена на рисунку 4.2.

Представлені на рисунку 4.2 показники засвідчують, що найбільш популярний кредитний продукт у фізичних осіб є карткові кредити. Слід відмітити, що протягом аналізованого періоду вони зросли майже вдвічі. Так якщо у 2017 р. вони становили 19749 млн.грн. , за підсумками 2019 року склали 45314 млн.грн. Що стосується іпотечних кредитів, то обсяги кредитування за даним напрямом має тенденцію до зростання у 2017 році становили 9130 млн.грн., а от у 2019 вони збільшилися і становили – 12923 млн.грн. Обсяги споживчого кредитування також зростають. У 2017 було найменше значення – 1069 млн. грн., а у 2019 їх обсяг зріс майже в 3 рази і становили – 4193 млн.грн.

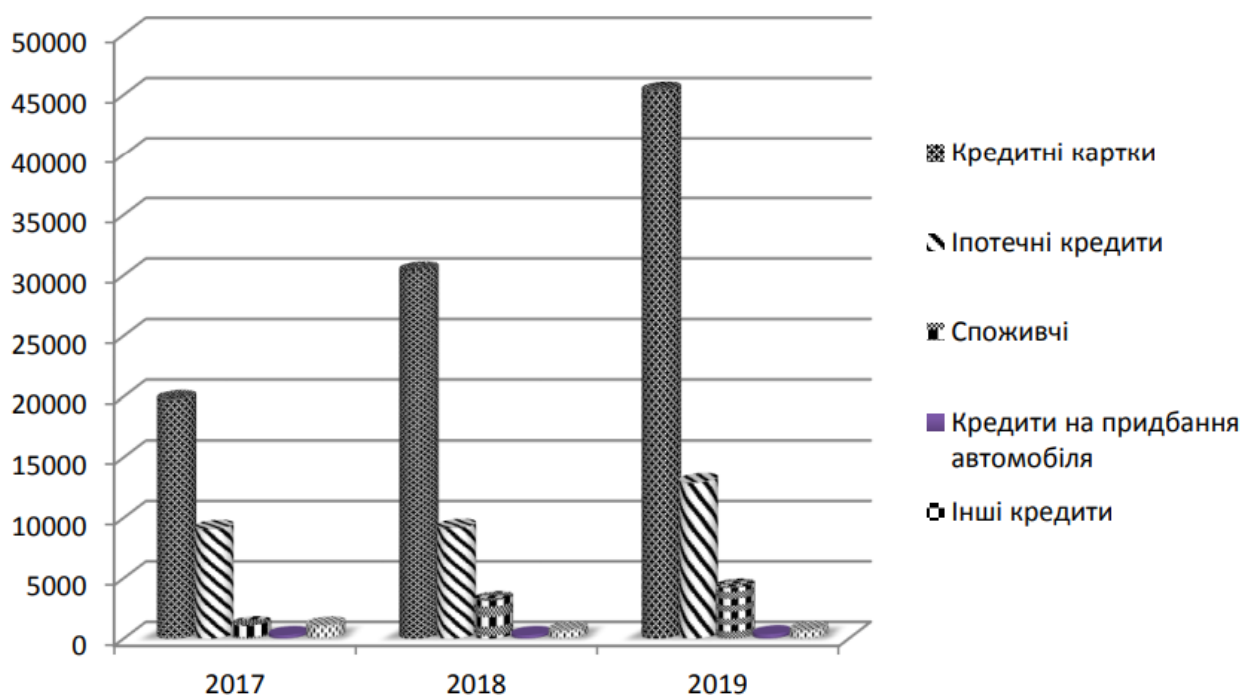

Рисунок 4.2 – Напрями кредитування фізичних осіб ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» у 2017-2019 рр.

Таким чином, відмітимо, що протягом останніх трьох років кредитна стратегія АТ КБ «ПРИВАТБАНК» зазнала значних змін.

Аналіз показав, що вагому частку серед кредитів для банку складають кредити, надані фізичним особам, цей показник становив 14,7% від загальних активів у 2019 році, однак разом із занепадом української економіки, скоротився і обсяг операцій і їх якість, що призвело до падіння показника до рівня 14,7% від активів. Оцінка ефективності КП передбачає проведення своєчасного аналізу простроченої заборгованості з метою виявлення проблемних кредитів та розробки заходів щодо їх повернення. В таблиці 4.3 наведена інформація щодо складу та структури простроченої заборгованості.

Заборгованість кредитів значно зросла, що погіршило структуру прострочених кредитів. Якщо заборгованість перевищила 181 день, то це може вказувати на те, що ці кошти вірогідніше втраяться. Зниження було зафіксовано за всіма показниками, за винятком прострочених кредитів понад 361 день та прострочених кредитів менше 30 днів.

Таблиця 4.3 – Аналіз простроченої кредитної заборгованості за строками її виникнення

Вид заборгованості	Рік					
	2017		2018		2019	
	Сума, млн.грн	Питома вага,%	Сума, млн.грн	Питома вага,%	Сума, млн.грн	Питома вага,%
Не прострочені	176961	85,70	22313	11,00	14259	5,83
Прострочені менше ніж 30 днів	4940	2,39	262	0,13	4482	1,83
Прострочені від 31 до 90 днів	5317	2,57	10029	4,94	244	0,10
Прострочені від 91 до 180 днів	989	0,48	8979	4,43	732	0,30
Прострочені від 181 до 360 днів	892	0,43	133575	65,84	6012	2,46
Прострочені більше ніж 361 день	17400	8,43	27712	13,66	218688	89,47
Всього індивідуально знецінених кредитів (загальна сума)	206499	100	202870	100	244417	100
Мінус: резерви на знецінення	-184341	-	-198846	-	-241787	-
Всього кредитів та авансів клієнтам	43583	-	38335	-	50140	-

У 2019 році він зменшився на 190 976 млн. грн., що на 75,81% більше, ніж у 2018 році становило 4 220 млн. грн.. (1,70%). У вітчизняній практиці для оцінювання рівня КР використовуються сукупність коефіцієнтів. Результати розрахунку коефіцієнтів КР подано в таблиці 4.4.

Коефіцієнт КА АТ КБ «ПРИВТБАНК» у 2017–2019 рр. знаходиться в межах 0,15–0,21, НЗК даного показника становить 65–75%, що свідчить про слабку та розмірну КП. Така ситуація може негативно вплинути на рівень прибутковості банку.

Протягом аналізованого періоду значення коефіцієнту знаходиться в межах нормативних норм (0,9–5), за винятком 2018 року, що вказує на достатність резервів банку у разі несплати кредитів.

Таблиця 4.4 – Коефіцієнти кредитного ризику банку ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» у 2017–2019 рр.

Показник	Рік			Відхилення	Приріст
	2017	2018	2019	2019-2017	2019-2018
Коефіцієнт кредитної активності	0,21	0,15	0,18	-0,03	85,7
Коефіцієнт прострочених кредитів	0,44	4,44	4,50	4,06	102
Коефіцієнт доходності кредитного портфеля	0,76	0,63	0,61	-0,15	80
Коефіцієнт прибутковості кредитних операцій	0,09	0,16	0,33	0,24	36
Коефіцієнт покриття позик власним капіталом	0,02	0,64	0,62	0,60	31
Коефіцієнт покриття збитків за рахунок резерву	8,01	1,16	1,07	-6,94	0,13
Коефіцієнт достатності резервів	3,55	5,19	4,82	1,27	135

Протягом звітнього періоду темпи зростання прострочених кредитів свідчать про збільшення КР та неефективне управління КПр банку. Протягом аналізованого періоду значення даного показника зросло з 0,4 до 4,5 за даними 2019 року.

Коефіцієнт доходності КПр має тенденцію до зниження. У 2019 році значення даного показника складало 0,61, що і показує, рівень доходу який отримує банк з кожної гривні наданого кредиту. Значення цього показника формується під впливом багатьох факторів: обсягу та структури КПр, власної здатності банку вибирати сфери та суб'єкти кредитування, ринкових процентних ставок, умов конкуренції на банківському ринку та інших.

Проте спостерігається зростання коефіцієнта прибутковості КО, так якщо у 2017 році значення даного показника становило 0,09 то за підсумками 2019 року зросло до 0,33.

Коефіцієнт покриття позик власним капіталом у звітньому періоді коливався від 0,02 до 0,64. Зростання цього показника у 2018 році вказує на те, що захист власних позик зростає.

Динаміка коефіцієнта покриття збитків за рахунок резервів, майже завжди, негативна. Це було 8,01 у 2017 році, що зменшилося на 6,94 у 2018 році. Подальше падіння 2019 року було не таким важливим і досягло 0,10. Оскільки існує більше одного показника, можна стверджувати, що підготовлені резерви все ще повністю компенсують втрати кредитів.

Варто розрахувати обсяг непрацюючих кредитів (NPL), що покаже нам ефективність КО.

Аналіз якості КО здійснюється за розрахунком непрацюючих кредитів (NPL) у загальній сумі кредитів клієнтам (табл. 4.5).

Таблиця 4.5 – Оцінка якості кредитних операцій ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» у 2017–2019 рр.

Показник	Рік		
	2017	2018	2019
Непрацюючі кредити (NPL), млн грн	9953	26706	19281
Загальна сума кредитів клієнтам, млн грн	227924	237181	291936
Частка непрацюючих кредитів (NPL) у загальному обсязі кредитування клієнтів	22,1%	8,8%	15,1%

На основі проведених розрахунків представлені в таблиці 4.5 слід відмітити, що максимальний рівень токсичності спостерігається у 2017 та 2019 роках у яких частка непрацюючих кредитів становить 22,1% та 15,1% відповідно, при нормативному значенні даного параметру до 5%.

Нормативи КПр ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» у 2017–2019 рр. представлено в табл. 4.6.

НБУ встановив конкретний стандарт ризику:

- ефект максимального ризику (Н7);
- високий рівень кредитного ризику (Н8);
- максимальна сума позиції, гарантії, що надаються одному інсайдеру

Нормативне значення нормативу Н7 не має перевищувати 25%.

Для обмеження концентрації КР для окремого контрагента або групи пов'язаних контрагентів НБУ встановлює стандарт великих кредитних ризиків

(Н8).

Таблиця 4.7 – Нормативи кредитного ризику ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» у 2017–2019 рр.

Нормативи	Рік			Нормативні показники
	2017	2018	2019	
Н7 – Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента	23,69	22,32	6,26	Не більше 25%
Н8 – Норматив великих кредитних ризиків	298,34	301,37	0,06	Не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу
Н9 – Норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру	2,17	1,83	0,19	Не більше 25%

Якщо рівень значних КР перевищує розмір регулятивного капіталу у 8 разів, вимоги, що стосуються рівня достатності регулятивного капіталу (Н2), автоматично збільшуються:

- якщо профіцит не перевищує 50%, вимоги щодо коефіцієнта достатності регулятивного капіталу (Н2) подвоюються;
- якщо перевищення більше 50%, вимоги щодо достатності капіталу (Н2) потроюється.

Співвідношення максимальної суми позик, гарантій наданих інсайдеру (Н9), встановлюється таким чином, щоб обмежити ризик, який виникає при операціях з інсайдерами, які можуть мати прямий та опосередкований вплив на банк. Цей ефект змушує банк здійснювати операції, використовуючи конфіденційну інформацію за сприятливих для неї умов, що спричиняє серйозні проблеми, оскільки в цьому випадку визначення кредитоспроможності контрагента не завжди об'єктивно є достатнім.

Коефіцієнт максимальної суми позик, гарантій наданих інсайдеру, визначається як відношення суми всіх зобов'язань інсайдера до банку та всіх позабалансових зобов'язань, взятих банком перед цим інсайдером та капітал банку. Нормативне значення стандарту Н9 не повинно перевищувати 25%.

Максимальний коефіцієнт КР для контрагента встановлюється для обмеження КР, що виникає внаслідок дефолту окремих контрагентів, який у 2017 році становить 6,26%, що на 16,06% менше, ніж у 2018 році. За період, що переглядається, рівень Н7, встановлений НБУ менше 25%.

Коефіцієнт великих КР встановлюється для обмеження концентрації КР для окремого контрагента або групи пов'язаних контрагентів. Значення Н8 знаходиться в оптимальному діапазоні - 301,37% у 2017 році, у 2019 році - 0,06%. Максимальна сума кредитів та гарантій наданих одному ініціатору, не повинна перевищувати 25%. У 2017-2019 рр. значення коефіцієнту не перевищувало нормативних вимог і становило 2,17% у 2017 році та 0,19% у 2019 р. Даний коефіцієнт визначається для обмеження рівня ризиковості, який супроводжує операції з використанням конфіденційної інформації та справляє безпосередній вплив на результати діяльності банку. Отже, провівши аналіз КПр ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» можемо зробити висновок, що починаючи з 2015 року значно знизився. За весь аналізований період питома вага прострочених кредитів також зросла, що свідчить про падіння якості КПр.

5 ОЦІНКА ЯКОСТІ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Важливого значення при формуванні КП банку має оцінка рівня її якості, від якої на пряму залежить КР банку. Оцінку якості КП банку проведемо на основі моделі розробленої Волкової Н.І.[41], яка базується на розрахунку головних індикаторів КР.

Відповідно до основних засад моделі Волкової Н.І.[41] оцінка КР здійснюється в три етапи. Перший етап передбачає розрахунок показників які дозволяють оцінити рівень КР: коефіцієнт кредитної активності (К1), коефіцієнт достатності резервів (К2), коефіцієнт якості кредитів (К3), коефіцієнт

прострочених кредитів (К4), максимальний розмір ризику на одного позичальника (К5), рівень концентрації великих кредитних ризиків(К6), рівень концентрації кредитних ризиків на одного інсайдера(К7), рівень концентрації кредитних ризиків серед інсайдерів (К8), коефіцієнт списань із резерву (К9), коефіцієнт прибутковості кредитних операцій (К10). Дана показників, дозволяє надати чітку характеристику якості КПр та зробити всебічну оцінку рівня ризиковості КО. При цьому реалізація КП вважається ефективною якщо розрахункові значення перелічених показників знаходяться в межах граничного нижнього та верхнього рівнів. Результати оцінювання показників КР ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» узагальнено в таблиці 5.1.

Таблиця 5.1 – Головні індикатори рівня кредитного розвитку та їх межі 2018-2019 р

Назва коефіцієнта	Нижня межа	Верхня межа	Рік	
			2018	2019
К1	65%	75%	75,42%	18%
К2	0,9%	5%	9,04%	4,82%
К3	0%	5%	3,45%	3,8%
К4	0%	10%	10,20%	8,9%
К5	0%	25%	22,30%	6,26%
К6	0%	800%	284%	0,06%
К7	0%	5%	3,20%	0,19%
К8	0%	30%	21,70%	5,7%
К9	0,25%	1,5%	0,23	0,48%
К10	1,4%	7,4%	3,52%	3,3%

На наступному етапі оцінки якості КП моделі Волкової Н.І. здійснюється бальна оцінка показників кредитного ризику за алгоритмом який наведено в додатку Г, з врахуванням віддаленості значення кожного коефіцієнта від встановленої нижньої та верхньої межі. Результати бальної оцінки показників КР наведено в таблиці 5.2.

Таблиця 5.2 – Бальна оцінка показників КР ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» за період 2018-2019р. [11,31]

Назва коефіцієнта	Рік	
	2018	2019
К1	99	28
К2	55	108,78
К3	130	124
К4	98	111
К5	111	174,96
К6	164	199,49
К7	136	196,2
К8	128	526,31
К9	92	136,8
К10	171	163,33

Заключним етапом оцінювання КП є визначення узагальнюючого критерію - інтегрального показника КР, який розраховується на основі формалізованого алгоритму в додаток Е. Результати розрахунку інтегрального показника КР ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» узагальнено в (табл. 5.3.)

Таблиця 5.3 – Розрахунок інтегрального показника КР у 2018-2019 рр.

Показник	Вага		Нараховані бали		Зважені бали	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
К1	0,138	0,138	99	28	13,74	3,86
К2	0,127	0,127	55	109	6,98	13,84
К3	0,145	0,145	130	124	18,85	17,98
К4	0,080	0,080	98	111	7,84	8,88
К5	0,120	0,120	111	175	13,30	21,0
К6	0,065	0,065	164	200	10,77	13,0
К7	0,029	0,029	136	196	3,96	5,68
К8	0,073	0,073	128	526	9,28	38,40
К9	0,084	0,084	92	137	7,69	11,51
К10	0,138	0,138	171	163	12,71	22,49
Сума	1	1	1184	1769	116,13	156,64

Інтегральний показник відповідає основним показникам функціонування банку, що визначаються на рівні визначених критичних меж граничних значень. Відповідно, чим більше фактичне значення інтегрального показника КР перевищує встановлену межу в 100 балів, тим менший рівень ризику супроводжує КД банку. І навпаки, якщо фактичний суттєво нижчий ніж 100 балів, то кредитна діяльність яку провадить банк є ризикова.

Відповідно до розрахункового значення інтегрального показника КР слід відмітити, що в 2018 році КП ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» характеризувалася як оптимальна. В порівнянні з 2018 р. у 2019 році рівень якості КП змінився, з оптимальної в ефективну.

Для забезпечення ефективної банківської КП необхідно виконання таких завдання:

- забезпечити надання якісних позик, тобто кредитів, які: забезпечують розумний відсотковий дохід навіть за негативних змін макроекономічних умов або зміни в банківському бізнесі;
- забезпечити прибутковість КПр. Вартість позики повинна відповідати прогнозованому (оціночному) очікуваному ступеню індивідуального кредитного ризику та ефективності КПр планованому рівню;
- забезпечити адекватне зростання КПр. Мета банку має стабільне довгострокове зростання прибутковості бізнесу. Дане зростання неможливо забезпечити, по-перше, без формувань КПр позик належної якості; по-друге, без досягнення оптимального балансу вигоди та ризику.

Необхідно контролювати з метою уникнення неприйнятної накопичення ризику банку в розрізі галузей, боржників, територій.

Слід відмітити, що основні кількісні критерії ефективності полягають у підтримці належного рівня прибутковості та ризиковості кредитної діяльності банку, відповідно до встановлених цільових значень.

Якісні критерії ефективності КР банку включають гарантію дотримання вимог банківських правил та нагляд, її відповідність банківській політиці, забезпечення внутрішнього балансу певних кредитних зон політики та їх

відповідальності до умов зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування банку.

Огляд порядку формування та реалізації КП в банку також повинен зосереджуватися на його інформаційному забезпеченні.

Склад інформаційної бази тісно пов'язаний з чинниками, що впливають на КП, про які ми вже згадували. Відповідно до вище зазначених факторів інформаційної бази їх слід розділити на дві групи: внутрішні та зовнішні.

Загальна сума, накопичена за показниками точки, зважені вагами, - це інтегрований показник кредитного ризику. У нашому випадку це число.

КП ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК», як правило, проводить в своїй діяльності такі заходи: організація КД; управління КПр; перевірка процесу кредитування; ліміти на певні види позик; механізм кредитної підтримки договору (кредитний моніторинг); резерв на кредитні збитки операцій.

Однак велика кількість споживчих кредитів, виданих банком, не тільки приносить прибуток, але і через цю кредитну ситуацію існує великий відсоток неповернених позик. Політика комерційного банку провалюється, і потрібно витратити гроші на стабілізацію діяльності банку та прийняття заходів для підтримки повернення клієнтами позичених коштів.

Однією з головних проблем сьогодення є невиплата споживчих кредитів ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК», тому банк повинен розробити метод об'єктивної оцінки якості боржників, здатних максимально, сумлінно проаналізувати фінансове становище клієнта та його надійність з точки зору своєчасного погашення позики, відповідно до умов кредитного договору. Це означає, що комерційним банкам сьогодні необхідно вдосконалити свої потенційні методи оцінки клієнтів. Для стабільного функціонування КП банку необхідна повна оцінка, яку б банк міг використати при видачі кредиту.

На нашу думку, ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» має реалізовувати розробки в галузі кредитування з врахуванням сучасних вимог, які мають бути включені до удосконаленої стратегії розвитку кредитної діяльності, та передбачати :

- удосконалення всіх аспектів кредиту та оптимізувати організаційну

структуру забезпечення нової системи управління якістю банківської діяльності;

- використання комплексного програмного підходу до планування діяльності банківської установи;
- оптимізація кредитних інвестицій відповідно до рівня промислового ризику порівняно з потенційним;
- збільшити обсяг та види позик з метою успішної реалізації концепції банківської діяльності;
- покращення маркетингову діяльність (зокрема, шляхом встановлення оптимальних процентних ставок та залучення нових позичальників);
- покращення методу оцінки потенційних клієнтів.

Слід зазначити, щоб вирішити поточну проблему, то варто запровадити нову ефективну та суттєву систему управління КР: розвивати порядок виявлення та моніторингу банківських ризиків; реалізувати розробити незалежні моделі кількісної оцінки ризиків; виконувати роботи, спрямовані на підготовку кваліфікованих фахівців з управління ризиками.

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами дослідження зробили наступні висновки. Одним з найважливіших інструментів є кредитна політика, яка створена для запобігання ризиків. Так, досліджуючи суть ми дійшли висновку, що поняття КП є структурна та функціональна цілісність взаємопов'язаних елементів (завдання, цілей, принципи, технології), взаємодія яких дає можливість визначити найбільш ефективні кредитні стратегії банку.

Слід відмітити, що технологія створення КП банку є досить трудомістким та складним процесом, що включає визначення цілей розвитку банку як довгострокового та короткострокового характеру, та цілей КП, зокрема, аналіз зовнішнього середовища, та внутрішнього фінансово- економічного потенціалу банку розробка внутрішньої-нормативної бази банку, що регулюють діяльність банку в сфері надання кредитів. Процес формування та розробки кредитної політики має етапи формування.

Визначено систему факторів реалізації вплив на створення та реалізацію КП та виступає об'єктивною передумовою для подальшого аналізу.

Для створення якісної та ефективної КП банку повинні враховуватися всі можливі джерела та всі наявні зовнішні та внутрішні фактори.

Таким чином, КП банку створюється під впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів, які визначаються різними рівнями керування та створюють умови для ефективної банківської позики та мінімізації кредитного ризику. У цьому випадку існують об'єктивні фактори, що впливають на формування КП банку, майже незмінна та скоригована, суб'єктивні фактори можуть контролювати і коригувати свій вплив на формування КП.

Дослідження показало, що фактори, що формують кредитну політику банку вони багаторівневі та структуровані відповідно до ступеня та механізму їх впливу. Ми віримо, що дана КП може бути ефективною лише в тому випадку, якщо фактори всіх груп та підгруп будуть належним чином оброблені, вплив

негативних факторів буде послаблений, і позитивних – покращений.

За здійсненим аналізом діяльності та ефективності діяльності досліджуваної банківської установи можна зробити висновок, що ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» протягом 2014 – 2015 років мав стабільний та стійкий характер діяльності, але починаючи з 2016 року банк зазнавав зниження показників діяльності та у 2017 році фінансова установа була близькою до стану неплатоспроможної та спостерігалась відсутність ефективності. Але націоналізація банку відновила ефективність діяльності банку вже у 2018 році, про що говорить прибутковість, ліквідність та платоспроможність банку.

Отже, протягом 2019 року ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» був дуже добре забезпечений регулятивним капіталом та ліквідністю. За підсумками 2019 року банк продемонстрував зростання кредитної активності, наростив обсяг ключових статей доходів, а також в 2,64 рази збільшив обсяг прибутку. Також Агентство вкотре нагадує, що ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» є стратегічним інтересом Держави Україна, що забезпечує банку високий рівень зовнішньої підтримки.

З вище наведеного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. У результаті проведеного дослідження теоретичних та практичних питань управління кредитним ризиком виявлено, що ПАТ «КБ «ПРИВАТБАНК» забезпечив достатньо резервів для покриття можливих збитків за кредитними операціями. Проте мають місце негативні явища у кредитному портфелі банку, які підвищують ризикованість кредитних операцій. Структура портфеля є не зовсім оптимальною, тому потрібно детальніше розглянути рівень забезпеченості позик і ретельніше аналізувати якість та ліквідність наданого забезпечення кредитів та поліпшити кредитну політику в розрізі формування кредитного портфеля, а можливо, й переглянути; оптимізувати управління кредитним портфелем із метою диверсифікації кредитного ризику і підтримки необхідного рівня ліквідності; переглянути умови кредитування для суб'єктів різних клієнтських сегментів і позичальників із різною оцінкою фінансового стану, кредитною історією.

Після дослідження теоретичних та практичних питань управління

кредитними ризиками було встановлено, що ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» забезпечив достатніми умовами для покриття можливих витрат, пов'язаних з кредитними операціями. Однак є й негативні явища у КПр банку, який підвищує ризик кредитних операцій.

Як результат, структура портфеля не є абсолютно оптимальною, рівень кредитного захисту потрібно вивчити більш детально та якість уважно проаналізувати, та ліквідність наданої гарантії, покращити КП з точки зору створення КПр, а можливо і переглянути; оптимізувати управління КРп з метою диверсифікації кредитного ризику та підтримки необхідного рівня ліквідності; перевірити умови кредитування для юридичних осіб з різних сегментів клієнтів та позичальники з різними фінансовими рейтингами стану, кредитними історіями.

Відповідно до розрахункового значення інтегрального показника КР слід відмітити, що в 2018 році КП ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» характеризувалася як оптимальна. В порівнянні з 2018 р. у 2019 році рівень якості КП змінився, з оптимальної в ефективну.

Отже, як показали розрахунки, значення коефіцієнтів кредитного розвитку банківської установи знаходяться у встановлених межах. Значення інтегрального показника КР також є високим. Тому, можна зробити висновок, що, банківська КП збалансована і на даний момент немає причин для зміни стратегії формування КПр та управління КД банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аванесова Н.Е. Кредитна політика банківських установ: стратегічні аспекти та ризики / Н.Е. Аванесова, Ю.М. Вознікова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 8. – С. 956-961.
2. Антіпова Н.А. Вдосконалення ефективності кредитної політики банку як однієї з передумов конкурентоспроможності економіки / Н.А. Антіпова [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/>
3. Банківська енциклопедія / под ред. Проф. Мороза А. М. – К. : «Ельтон», 1993. – 333 с.
4. Банківські операції : підручник / за ред. Д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. Тернопіль : Економічна думка, 2009. 696 с.
5. Банківська справа: стратегічне керівництво / под ред. В. Платонова, М. Хігінса. — Москва : Консалтбанкир, 2009. — 307 с.
6. Бондаренко Л. А., Ухова І. М. Значення та вплив системно важливих банків на стан банківської та економічної системи. Modern Economics. 2019. № 15(2019). С. 27-35. DOI:[https://doi.org/10.31521/modecon.V15\(2019\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V15(2019)-04).
7. Васюренко О.В., Сидоренко О.М. Банківський нагляд : підручник. Київ : Знання, 2011. 502 с.
8. Вовк В.Я., Хмеленко О.В. Кредитування і контроль : навчальний посібник. Київ : Знання, 2008. 463 с.
9. Вовчак О.Д., Руцишин Н.М., Андрейків Т.Я. Кредит і банківська справа : підручник. Київ : Знання, 2008. 564 с.
10. Вовчак О. Кредит у системі макроекономічної рівноваги / О. Вовчак, М. Могильницька, М. Хмелярчук // Вісник НБУ. — 2011. — № 2. — С. 28—33.
11. Волкова Н.І. Інноваційна кредитна політика банку: формування і реалізація: Монографія / Н.І. Волкова, А.В. Гаврікова. – Донецьк: Донбас, 2014. – 198 с.

12. Владичин У. В. Банківське кредитування / У. В. Владичин. — Київ : Атіка, 2008. — 648 с.
13. Гладинець Н.Ю., Петрина В.В. Кредитна політика банків як інструмент забезпечення конкурентних позицій на ринку банківських послуг. Науковий вісник Мукачівського державного університету. 2015. № 19 (14). С. 153–160.
14. Голуб В. М. Меморандум кредитної політики комерційного банку / В. М. Голуб // Фінанси України. – 2001. – № 12. – С. 121–127.
15. Гуцал І.С. Дієвість кредитного механізму в економіці України: автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.04.01 / І.С. Гуцал. – К.: Київський національний економічний ун-т, 2004. – 25 с.
16. Гудзь О. Є. Оцінка кредитоспроможності агроформувань (теорія та практика) : монографія / О. Є. Гудзь, М. Я. Демяненко, П. А. Стецюк. – К. : ННЦ ІАЕ, 2008. – 302 с.
17. Д'яконова, І. І. Удосконалення банківських операцій і попередження ризиків як умова зміцнення банківської системи України: монографія / І. І. Д'яконова. – Суми : Університетська книга, 2007. – 88 с.
18. Деякі питання діяльності акціонерного товариства комерційний банк «ПриватБанк» (Постанова Кабінету Міністрів України). №594. (2019).: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/594-2019%D0%BF/ed20190816>
19. Лановий В. В. Діяльність центрального банку на відкритому ринку як інструмент грошово-кредитної політики : дис. Канд. Ек. Наук : 08.00.08 / Лановий Володимир Володимирович – Суми, 2016. – С. 241.
20. . Коваленко Д.І. Системні чинники формування кредитної політики банків в умовах економічної нестабільності. URL: [https:// https://www.inter-nauka.com/uploads/public/1451482099728.pdf](https://www.inter-nauka.com/uploads/public/1451482099728.pdf).
21. Круш П.В., Бугрім С.І. Напрями підвищення результативності управління кредитною політикою банку в умовах кризи. Сучасні проблеми економіки і підприємництво. 2017. Вип. 19. С. 149–158.

22. Мещеряков А.А., Тарасюк К.С. Управління кредитним портфелем банку \ А.А. Мещеряков, К.С. Тарасюк // Вісник Дніпропетровського університету. Серія “Економіка”. – 2012. – Вип. 6(3). – С. 80-85.
23. Метлушко О.В. (2017). Специфіка корпоративного управління у банках. Економіка та суспільство, (8), 619-626. Вилучено з: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/8_ukr/104.pdf.
24. Маринюк Л.В. Формування та особливості кредитної політики банку. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2015. № 1 (11). С. 153–159.
25. Лисенок О.В. Формування стратегії та політики управління кредитними операціями банків. Вісник ЖДТУ. 2016. № 1 (75). С. 185–190.
26. Любар О.О. Кредитна політика банків: види та моделі / О.О. Любар [Електронний ресурс] Режим доступу:<http://masters.donntu.org>.
27. Непочатенко О.О. Гармонійність кредитної політики банків / О.О. Непочатенко, Н.Л. Правдюк, О.О. Любар // Зб. Наук. 53р.. Уманського нац. Ун-ту садівництва. – Умань. – 2012. – Вип. 77, Ч. 2: Економіка. – С. 329–336.
28. Офіційний сайт НБУ. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
29. Офіційний сайт GfK. Growth from Knowledge. URL: <https://www.gfk.com/uk-ua/>
30. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Закон України від 30.06.2016 № 351. Дата оновлення: 21.05.2019. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>
31. Офіційний сайт ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://privatbank.ua/>
32. Офіційний сайт Ernst&Young, 2019. URL: <https://www.ey.com/ua/uk/home>
33. Офіційний сайт ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК». URL:<https://privatbank.ua/>
34. Панова Г. С. Кредитная политика коммерческого банка / Г. С. Панова. – М. : ИКЦ «ДИС», 1997. – 464 с.

35. Польова О. Л., & Барда Л.В. (2017)/ Організація системи корпоративного управління в банківському секторі України. Економіка та держава, (9), 34-38. Вилучено з: http://www.economy.in.ua/pdf/9_2017/9.pdf.

36. Росола У.В., Щока Н.І., Ярмолюк М.С. Кредитна політика та аналіз сучасного стану кредитного ринку України. Науковий вісник Мукачівського державного університету. 2018. Вип. 1 (9). С. 181–188

37. Сало І.В. Формування та реалізація кредитної політики банку: монографія / І.В. Сало, І.В. Карбівничий. – Суми: Університетська книга, 2011. – 176 с.

38. Світ енциклопедії: Кредитна політика [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://gx3000.ru/finansovasisistema/kreditna-politika-banku.html>

38. Статут акціонерного товариства комерційний банк «ПриватБанк» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://static.privatbank.ua/files/Statut_11.09.2019.pdf.

39. Управление деятельностью коммерческого банка (банковский менеджмент) / под ред. О. И. Лаврушина. – М. : Юристъ, 2002. – 688 с.

40. Чобаль Л. Ю. (2018). Корпоративне управління в банках в контексті глобалізації. Формування ринкових відносин в Україні, (3), 39-44. Вилучено з: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2018_3_8.

41. Шевцова О.Й., Давидов О.О. Кредитна політика в межах ресурсного менеджменту банку. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка. 2016. Т. 24. Вип. 10 (2). С. 59–63.